

4° Loco clericus sæcularis, ante quem incedit crucifer medius inter ceroferarios : deinde crucem sequuntur : 1° clerici seminarii, 2° curati ecclesiarum parochialium, 3° ecclesiæ collegiatæ, 4° clericus ecclesiæ cathedralis (1), et ultimo celebrans, medius inter diaconum et subdiaconum pluviale elevantes; nisi subdiaconus crucem deferat, in quo casu diaconus semper a sinistris celebrantis incedit, et pluviale non elevat, Cæremoniarius apud celebrantem et ejus assistentes incedit, et ubique discurrit, quando opus est, ad processiones dirigendas (2).

Laicus minister, qui processionem dirigit, in quovis etiam loco vel inter seu ante vel post clericos et undequaque juxta temporis et necessitatis exigentiam, pro sui officii executione incedere, discurrere, ambulare atque associare potest (3). Ante crucem autem et utrumque clerum procedunt cantores laici (4), et musici (5). Milites non inter clericum, sed a lateribus incedere possunt (6).

5° Loco incedunt Prælati, si adsint, immediate post celebrantem (7), et deinde, si ea sit consuetudo, magistratus et nobiles, ut supra dictum est.

6° Et ultimo loco processionem prosequuntur laici, et quantum fieri potest, feminæ a viris separatæ, primo scilicet viri, et deinde feminæ (8).

DE HABITU, ORNAMENTIS ET RITU SERVANDO
IN PROCESSIONIBUS.

317. *Omnes decenti habitu, sine galeris nisi pluvia*

(1) Cærem. Ep. loco cit. et Praxis Pontif. ibid. n. 218 et seq.

(2) S. R. C. 30 Aug. 1602, n. 17-163, et 8 Maji 1617, n. 390-537.

(3) S. R. C. 6 Dec. 1608, n. 248-395.

(4) Cærem. Ep. lib. 2, c. 16, n. 15.

(5) S. R. C. 23 Sept. 1837, n. 4667-4815.

(6) S. R. C. 17 Jun. 1679, n. 2748-2897.

(7) Praxis Pontif. tom. 3, n. 226.

(8) Rit. Rom. S. R. C. 31 Maji 1642, n. 1240-1387.

cogente, induiti esse debent. Intra ecclesiam in quibuscumque processionibus omnes detecto capite incedunt, exceptis celebrante et ministris sacris aliisque paratis, qui caput tegunt, modo ss. Sacramentum aut lignum s. crucis non deferatur (1). Extra ecclesiam « in processionibus, in quibus » deferatur ss. Christi Corpus, vel ss. Crucis lignum, tam » clericus quam sæculares detecto capite incedere debent. In » aliis vero processionibus, in quibus deferuntur reliquiæ vel » statuæ sanctorum, tunc sæculares et ecclesiastici, qui eas » deferunt, detecto capite; alii vero clerici possunt incedere » tecto capite cum bireto (2). Dum clerici caput detectum habent, non ideo tamen absque bireto incedere debent, sed illud manu non impedita ante pectus deferre possunt. Regulares pariter intra ecclesiam procedunt capite aperto, et extra ecclesiam capite cooperto bireto vel caputio, dummodo ss. Sacramentum aut lignum ss. crucis non deferatur (3). Quando sanctorum reliquiæ aut statuæ deferuntur, omnes laici detecto capite incedere debent; quando vero reliquiæ aut statuæ non gestantur, magistratui, sed non aliis laicis, capite cooperto adinstar cleri incedere licet (4). Cæremoniarius et clerici, qui dirigunt processionem (5), thuriferarius, acolythi atque deferentes crucem et vexillum detecto semper capite incedunt (6). Item cantores cum aliquid inchoant, aut soli decantant, caput regulariter detegunt, nisi aliquid obstet (7).

Not. per S. R. C. (8) prohiberi, ne pueri puellæque defe-

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 1; S. R. C. 2 Ap. 1667, n. 2253-2404; 17 Jun. 1673, n. 2485-2637, 9; Quarti de process. sect. 1, p. 6, n. 16 ad 7; Vinitor p. 4, tit. 5, annot. 32, et p. 6, tit. 3, n. 15.

(2) S. R. C. 2 Sept. 1690, n. 3081-3230, 1.

(3) S. R. C. 24 Maji 1664, n. 2126-2273, 4; Cavalieri tom. III, dec. 151.

(4) S. R. C. 18 Jun. 1689, n. 3036-3185, et 2 Sept. 1690, n. 3081-3230, 2.

(5) S. R. C. 23 Sept. 1837, n. 4666-4815, IX, 1.

(6) S. R. C. 10 Jun. 1690, n. 3076-3225.

(7) Bauldry p. 2, c. 14, n. 18; Praxis Pontif. tom. 1, n. 54.

(8) 5 Mart. et 5 Nov. 1667, n. 2247-2398, et 2272-2423, 7; 7 Dec. 1844, n. 4848-4994.

rentes instrumenta divinæ passionis, vel aliud repræsentans, hujus mysteria vel sanctorum vitas et martyria, ullo modo in processionibus præsertim ss. Sacramenti admittantur. Similiter Humbertus a Precip. Archiep. Mechl. prohibuit (1). « Ne ulli sæculares vel regulares ad supplicationes admittantur parvulos religiosa aut alia indutos veste, quam quotidiana sua aut communi, aut ad summum ornatum angelico, qui tamen ad vanitatem non debet esse compositus. » Item Thomas Philippus Card. Archiep. Mechl. (2) prohibuit in publicis processionibus equitum turmas, personas larvatas aliasque insolentias admittere : et deinde (3) præcedentem prohibitionem extendit ad parvulos ornatum angelico aut virgineo indutos, strictè prohibens eosdem admittere in processionibus, in quibus Venerabile circumfertur. Ratio est, non tantum quia hæc omnia animum ab adoratione avertunt, quæ unice in supplicationibus intenditur; sed etiam quia fictus ille habitus risum potius quam pietatem, contemptum quam venerationem nostræ religionis et divinorum mysteriorum progignit. His tamen non obstantibus, parvuli ornatum angelico aut virgineo in pluribus locis ad processiones admitti solent.

2. Clerici omnes juxta rituale Romanum superpelliceis induti esse debent, non tantum sæculares, sed etiam regulares, exceptis monachis et mendicantibus, qui in proprio sui ordinis habitu incedunt (4). An permittantur paramenta sacra vide in *Praxi Pontificali* tom. 3, n. 242. Celebrans pluviali induitur (5), et ita quidem necessario in processione ss. Sacramenti, ut sibi sine illo ss. Sacramentum deferre non liceat (6). In aliis autem processionibus, si pluviale non

(1) Ep. past. 21 Jul. 1700. Syn. Belg. tom. II, fol. 445.

(2) 9 Maji 1750.

(3) 12 Feb. 1753. Syn. Belg. tom. II, fol. 506.

(4) Catalanus in rit. Rom. tom. II, tit. 9, c. 1, § 3, n. 1; Cavalieri tom. III, dec. 151, n. 4. Vid. n. 171.

(5) Rub. gen. missalis tit. XIX, n. 3.

(6) S. R. C. 22 Jan. 1701, n. 3426-3575, 5; 15 Maji 1756, n. 4111-4260; 18 Dec. 1784, n. 4270-4419, 1; 29 Nov. 1856, n. 5228, 3.

habeatur, amictu, alba et stola, vel superpelliceo et stola, indui potest. Si diaconus et subdiaconus assistant, dalmatica et tunicella induuntur, modo celebrans pluviali sit indutus, et modo usus dalmaticæ ista die et in ista processione permittatur, quod vide tom. I, num. 159. Diaconus etiam stola utitur. Numquam autem manipulum assumunt, et si eo induti sint, eundem ante processionem deponunt. Si præter subdiaconum assistentem alter subdiaconus crucem deferat, uti in processione ss. Sacramenti fieri convenit; congruit, ut hic quoque veste subdiaconali sit indutus. Cantores clerici superpelliceis induuntur (1) vel si adsit consuetudo, etiam pluvialibus indui possunt (2).

318. Præferenda est *crux*, et ubi fuerit consuetudo, *vexillum sacris imaginibus insignitum*, non tamen *factum militari seu triangulari forma*. Crucem deferre est officium subdiaconi assistentis, modo processio sit longitudinis competentis et crux ad portandum facilis; in processionibus autem, in quibus ss. Sacramentum defertur, vel in quibus celebrans insignem portat reliquam, aut quæ fiunt solemniter, alter subdiaconus sacris vestibus indutus ad crucem deferendam adhibendus est (3) : si subdiaconus non habeatur, aut processionis longitudo aliud exigit; crux a clerico superpelliceo induto præferenda est (4). Crux inter duos acolythos cum candelabris et candelis accensis portanda est, in honorem crucis et Crucifixi. In processionibus deferenda est cum imagine Crucifixi non ad celebrantem seu deferentem conversa, sed ut eisdem tergum vertat, quasi Christus præire videatur (5), ad differentiam crucis archiepiscopalis, in qua imago Crucifixi ipsum Archiepiscopum respicere debet. Totus clerus sæcularis sub una eademque cruce incedit : si accedat capitulum ecclesiæ cathedralis,

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 7.

(2) S. R. C. 14 Ap. 1753, n. 4084-4233, 11.

(3) Rub. miss. in cœna Dom. Bauldry p. 1, c. 13, art. 3, n. 2.

(4) S. R. C. 12 Jun. 1660, n. 1920-2067.

(5) S. R. C. 18 Maji 1675, n. 2580-2732, 1; Praxis Pontif. tom. 1, n. 86.

omnes sub cruce cathedralis incedunt; et alias unica elevanda est crux ecclesiae, cujus fit processio, quam sequuntur omnes, qui sunt de clero saeculari, reservato loco digniori clero illius ecclesiae, cujus est crux (1). Si legitima adsit consuetudo, ut plures cruces deferantur, quilibet clerus sub propria cruce incedere potest (2). Unaquaqueque vero religio et confraternitas cum sua cruce et insignibus praecedunt (3). Regulares crucem cum velo pendente seu pallio coloris convenientis deferre debent (4) ad indicandam inferioritatem et subjectionem respectu cleri saecularis (5). Ita ut a clero saeculari crux cum pallio deferenda non sit, nisi talis sit consuetudo (6).

Not. cruciferum et duos acolythos deferentes candelabra, numquam, neque ss. Sacramento, in processione genuflectere; et ceroferarios praecedere, quaecumque ob loci angustiam simul incedere nequeunt.

Vexillum ante omnes deferendum est a clerico cotta, vel ab aliquo laico habitu honesto induto (7).

319. Via, per quam transeundum est, ab habitantibus mundari debet.

De circulo et via procedendi standum est locorum consuetudini. Juxta Gardellini (8) regulariter incipiendum est a parte evangelii, et progrediendum ad latus epistolae, si processio intra ecclesiam fiat; et si per plateam, tunc ad dextram pergendum est, et per sinistram ad januam reverendum: juxta Gavantum autem (9) et Quarti (10) rectius

(1) S. R. C. 27 Nov. 1632, n. 822-969; 28 Ap. 1866, n. 5362, 3.

(2) S. R. C. 27 Nov. 1632, n. cit.; 5 Mart. 1825, n. 4465-4615, 1.

(3) S. R. C. 2 Aug. 1631, n. 778-925, et 7 Maji 1639, n. 1004-1153.

(4) S. R. C. 14 Jan. 1617, n. 379-526.

(5) Gavantus p. 1, tit. 19, litt. e.

(6) S. R. C. 12 Jun. 1660, n. 1914-2061. Vid. Praxis Pontif. tom. 3, n. 210 et 211.

(7) Bauldry p. 4, c. 16, art. 2, n. XI, et art. 3, n. XIII.

(8) Instr. Clem. § 20, n. 16.

(9) P. 4, tit. 12, n. 6.

(10) De process. sect. 1, p. 6, n. 16, ad 11.

proceditur a latere epistolae ad latus evangelii. In his locis, si processio intra ecclesiam fiat, communiter proceditur usque ad januam, et tunc dextram tenendo, fit circulus progrediendo ad partem evangelii altaris: et si extra ecclesiam, solis cursus servari solet.

320. Adhibentur duo thuribula, modo sit copia, in processionibus, in quibus ss. Sacramentum deferretur (1), et in quibus lignum ss. crucis, spinae coronae D. N. aliaeve reliquiae insignes solemniter transferuntur (2). In aliis autem processionibus, ut in festo purificationis, dominica palmarum, etc. unum tantum thuribulum in missali et rituali praescribitur. In prioribus processionibus duo thuriferarii immediate incedunt ante ss. Sacramentum aut reliquias, facie semiversa in incessu, thuribulum lente ac aequaliter moventes et ducentes, illudque habentes e manu dextra pendens ab eo, qui est a sinistris, e manu vero sinistra ab eo, qui est a dextris. In posterioribus vero processionibus unicus thuriferarius incedit omnium primus ante crucem processionis, ut quasi sternat viam Crucifixo sequenti cum odore incensi, vel ut Christus quasi trahat post se sequentes in odorem unguentorum suorum.

Modus thuribulum ducendi in processione duplex est, scilicet incensare, seu thuribulum in altum tollere versus objectum, quod incensatur, et suffumigare pavementum, seu thuribulum ante et post se projicere: uterque modus bonus est; posterior tamen in processionibus, tanquam facilius inter ambulandum eligi potest, praesertim si fiat tractibus longioribus erga objectum, quod sequitur, ut non tantum ei viam sternere, sed ipsum quoque incensare dici possit.

Vid. Praxis Pontif. tom. 3, n. 247.

Priusquam sacerdos ante processionem ab altari discedat, thus more solito imponit; quoties autem deinde thuribula non amplius fumigant, thuriferariorum est, novum thus imponere.

(1) Rub. miss. in coena Dom. et rit. Rom. de process. ss. Sac.

(2) S. R. C. 26 Aug. 1752, n. 4078-4227, 5; Merati p. 2, tit. 7, n. 73.

321. Rubricæ non prohibent, lumina accensa deferri in quacumque processione; id tamen magis convenit, cum ss. Sacramentum, vel saltem reliquiæ in processione deducuntur (1). In processione ss. Sacramenti juxta cæremonialem Ep. (2) omnes tam religiosi, quam laici, et etiam clerici (3) deberent, cum fieri posset, si non funalia, saltem accensas ceræ albæ candelas manibus portare. Et juxta rituale Romanum in translatione sacrarum reliquiarum insignium cum luminaribus accensis omnes procedere debent. Item quando ss. Sacramentum extra ecclesiam circumfertur, ne ob ventum aut imbrem lumina extinguantur, mandat Benedictus XIII (4) ut quatuor saltem cum suis hastis lanternæ comparentur, et suis semper cum intus accensis candelis hinc inde circa celebrantem, qui Sacramentum gestat, deferantur (5).

Auctores communiter censent, candelas in processione deferendas esse manu extima (9) præterquam a capellanis, qui immediate ante baldachinum incedunt. Cum autem rubricæ nihil præscribant, idcirco dici non debet, contrariam, ubi existit, immutandam esse consuetudinem. Usus in his locis habet, ut deferantur dextra ab iis, qui sunt a sinistris, et sinistra ab iis, qui sunt a dextris, ut proximiora sint Sacramento, in cujus honorem deferuntur.

322. SS. Sacramentum in processione semper sub baldachino, non tantum extra sed etiam intra ecclesiam deferendum est; et si baldachinum usque ad altare afferri nequeat, umbella adhibenda est, ne ss. Sacramentum absque hoc honoris signo, licet per breve spatium deferatur (7). Lignum ss. Crucis, ss. spinæ coronæ Domini, et alia quædam

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 32, n. 9.

(2) L. 2, c. 33, n. 4.

(3) S. R. C. 12 Ap. 1603, n. 44-190.

(4) In conc. Rom. 1725, tit. 15, c. 7.

(5) Vid. Gardellini in instr. Clem. § 20, 11.

(6) Gavantus p. 4, tit. 12, n. 5; Cavalieri tom. IV, c. 8, § 20, n. 2; Gardellini in instr. Clem. § 20, n. 12; Praxis Pontif. tom. 3, n. 212 et 225.

(7) Miss. Rom. in coena Dom. feria 6 parasc. et rit. in process. ss. Sac.

instrumenta Dominicæ passionis sub baldachino etiam deferri possunt, dummodo id fiat seorsim et disjunctim a sanctorum reliquiis; sanctorum autem statuæ et reliquiæ licet insignes sub ullo prætextu, aut ob consuetudinem immemorabilem sub baldachino deferri nequeunt (1), neque etiam retro reliquias et simulacra sanctorum, sive Episcopo absente sive præsentem (2).

Baldachinum et umbella debent esse perpulchra et semper albi coloris in processione ss. Sacramenti (3).

323. Dum fiunt processiones per ecclesiam sine ss. Sacramento, 1° celebrans et canonici ecclesiæ cathedralis transeuntes ante altare majus, caput inclinare, et alii genuflectere tenentur: 2° transeuntes ante tabernaculum ss. Sacramenti omnes genuflectere debent (4): 3° transeuntes ante altare sub elevatione ss. Sacramenti infra missam, similiter genuflectunt (5) in supposito, quod campanula pulsetur; nam in processione candelarum, palmarum, et similium, quæ fiunt per ecclesiam sine ss. Sacramento, ad elevationem « non est pulsanda campanula: quod si pulsetur, et advertatur elevatio v. g. Corporis Christi, tunc genuflectendum utroque genu a transeuntibus ante altare, ubi missa celebratur; et deposito sacramento progrediendum: similiter si alii transeant in elevatione calicis » (6). Genuflectendum igitur est, non quidem ab omnibus, sed ab illis tantum, qui in casu ante altare transeunt; neque debent permanere genuflexi, quousque calix elevatus et depositus fuerit, sed s. Hostia deposita surgunt et progrediuntur; et similiter alii genuflectunt, qui transeunt infra elevationem calicis; ut, quo minus

(1) Dec. gen. S. R. C. a Pontifice approbatum 27 Maji 1826, n. 4471-4620, a. Vid. dec. 23 Sept. 1820, n. 4420-4570; 16 Mart. 1833, n. 4561-4710; 26 Ap. 1834, n. 4578-4727.

(2) S. R. C. 22 Januarii 1876, Nuscana VII. Acta s. Sedis vol. 9, fol. 218.

(3) Cæremonialem Ep. lib. 1, c. 14, n. 1, et lib. 2, c. 23, n. 3; Praxis Pont. tom. 1, n. 117.

(4) S. R. C. 14 Dec. 1602, n. 33-179.

(5) S. R. C. 2 Maji 1620, n. 441-588.

(6) S. R. C. 1 Mart. 1681, n. 2794-2943, 9.

feri potest, sacra interrumpatur functio et processio ordo (1), 4° In processione ss. Sacramenti, genuflectendum est ss. Sacramento, quod circumfertur, in occurso et transitu ejusdem (2), non tamen altari, neque tabernaculo, neque etiam sub elevatione missæ, quæ celebratur, licet campanula pulsetur, quia incedentes in processione, sunt in actuali ss. Sacramenti adoratione (3). Cum in processione est genuflectendum, ambo simul incedentes genuflectunt et surgunt, graviter quidem et modeste, sed tamen alacriter et sine cunctatione, ut sequentes non sistant se expectantes, sed ordinatim in eodem loco genuflectant post eos. Non genuflectunt crucifer, acolythi qui candelabra a latere crucis deferunt, nec qui reliquias aut statuas gestant (4).

324. Dum fit processio, pulsantur campanæ ecclesiæ, cujus est processio, et aliarum, juxta quas transitur.

Not. 1. « Processiones prius fieri debent, deinde missa solemniter celebrari : nisi aliter ob gravem causam interdum ordinario, vel clero videatur ». Missa tamen solemnitate ss. Corporis Christi prius celebranda est (5); et quoad rogationes vide n. 74.

Not. 2. Processiones non sunt peragenda « tam longi itineris circuitu, ut aut populi devotio languescat, aut computationibus aliisque insolentiis occasio præbeatur » (6). Rituale Romanum similiter præcipit, ut « edendi ac bibendi abusus secumque esculenta et potulenta deferendi in sacris processioibus, agrisque lustrandis, et suburbanis ecclesiis visitandis, tollere parochi studeant; ac fideles, præsertim die dominica, quæ proxime rogationes antecedit, quam hæc dedeceat corruptela, sæpius admoneant » (7).

(1) Cavalieri tom. IV, dec. 180, 1.

(2) S. R. C. 1 Mart. 1681, n. 2794-2943, 8.

(3) Merati p. 4, tit. 12, n. 14; Cavalieri loco cit. n. 2.

(4) De Carpo Cærem. p. 3, n. 178.

(5) Rit. Rom. et cærem. Ep.

(6) 3 conc. prov. Mechl. tit. XIV, c. 5.

(7) Vid. Vinitor p. 4, tit. 5, annot. 38.

Not. 3. « Videant in primis sacerdotes, alique ecclesiastici ordinis, ut in processionibus ea modestia ac reverentia tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quæ piis et religiosis hujusmodi actionibus maxime debetur. Omnes... graviter, modeste, ac devote bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio, et vago oculorum aspectu, populum etiam ad pie, devoteque precandum invitent. »

Quo colore utendum sit in processionibus, vide tom. 1, num. 151.

DE CANTANDIS IN PROCESSIONIBUS.

325. In processionibus cantanda sunt ea, quæ in missali aut rituali Romano præscribuntur. Circa hæc notari potest : 1° præscribitur cantandum *Procedamus in pace* in processionibus candelarum et palmarum, non autem in illis, quæ incipiuntur per litanias, ne cantus interrumpatur neque in quibus ss. Sacramentum defertur, propter ejus præsentiam : in reliquis tamen processionibus cantari potest. *Procedamus in pace* cantatur a diacono : scilicet post impositionem thuris, antequam ab altari descendat aut discedat, altari debitam facit reverentiam, se vertit ad populum per suam sinistram, ne tergum celebranti vertat, conversus cantat *Procedamus*, eoque cantato ad altare revertitur, ut cum celebrante procedat. Absente diacono, celebrans conversus ad populum, eadem verba dicit aut cantat. 2° Si ad unam aut plures ecclesias in via sit divertendum, litaniam vel psalmi intermittuntur; in illis ecclesiis stando ante altare cantatur antiphona cum versu et oratione titularis ecclesiæ, et si sit processio ss. Sacramenti, cantatur antiphona cum oratione de eodem; in egressu autem cantus intermissus iterum resumitur. 3° In processionibus ad petendam pluviam, serenitatem etc. cantantur ea, quæ in rituali loco proprio assignantur; et quæ litaniam addenda præscribuntur, quibus res-

pondetur *Te rogamus*, adduntur post versum *Ut fructus terræ dare*. 4º In processionibus quæ diebus dominicis in quibusdam ecclesiis fiunt, ad honorandam Domini nostri resurrectionem, cantantur responsoria aut hymni ex officio diei secundum statuta diœcesana aut consuetudinem ecclesiæ (1).

MODUS IN PROCESSIONIBUS SERVANDUS.

326. In processionibus nihil ita curandum est, quam ut debito ordine et modo peragantur, præcipue quidem initio, in statione si fiat, et in fine.

1. Cæremoniarius tempestive et diligenter curare debet, ut omnia sint parata et disposita, omnes sua loca habeant et occupent, atque in iisdem regulariter et ordinatim procedant, tam illi qui ante crucem, quam qui post eam incedunt.

2. Si processio non fiat post missam aut officium, vel si celebrans post missam aut officium ad sacristiam revertatur: tunc celebrans pluviali indutus, præcedente crucifero inter duos acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, e sacristia egreditur, et ad altare accedit.

3. Si fiat post missam aut officium, et celebrans ad sacristiam non revertatur, uti fit communiter; crux parata collocatur ad cornu epistolæ prope credentiam.

Finito ultimo evangelio missæ, celebrans, facta reverentia in medio altaris, descendit in planum ad cornu epistolæ, ibi deponit casulam et manipulum, atque pluviale assumit. Diaconus et subdiaconus suos etiam deponunt manipulos. Deinde per planum accedit ad medium ante gradus altaris, diacono et subdiacono pluviale elevantibus, nisi subdiaconus crucem deferat, in quo casu per totam processionem diaconus semper a sinistris celebrantis incedit, pluviale autem non elevat.

Si subdiaconus crucem deferat, tunc manipulo ad cornu

(1) Vid. Vinton p. 6, tit. 19, n. 3, et Lebrun, *Traité prélim.*, art. 7.

epistolæ deposito, crucem apud credentiam ab acolytho accipit, vel per semetipsum apprehendit, si non porrigatur; medius inter acolythos cum candelabris accedit ad medium ante altare, et se sistit, ut mox dicetur de crucifero.

4. Si processio non fiat post missam, sed post benedictionem palmarum et candelarum aut aliud officium, in quo celebrans pluviali indutus fuit; et subdiaconus crucem deferat, ut in die purificationis et dominica palmarum; tunc acolythus, dum incensum ante processionem imponitur, cum cruce inter ceroferarios ad medium ante altare accedit, ibique se sistit facie ad altare conversa, donec subdiaconus crucem accipiat. Eo casu subdiaconus, reverentia cum celebrante ante gradus altaris facta, se vertit, nudo capite et sine bireto in manibus, crucem accipit, et medius inter ceroferarios cum candelabris, paulo celerius procedit, ut ante alios suo loco incedere valeat.

5. Si subdiaconus missæ crucem non deferat, eandem portat alter subdiaconus vel clericus superpelliceo indutus, ut dictum est n. 318. Si processio fiat post missam aut officium, et celebrans ad sacristiam non revertatur, hic cruciter finita missa aut officio, crucem apud credentiam accipit, et cum eadem medius inter acolythos cum candelabris tempestive accedit ante altare, et facie ad altare conversa, donec procedendum est, se sistit ad ingressum chori, vel propius aut longius ab altari, prout exigit locus, in quo infra processionem incedere debet. Quamdiu crucem defert, neque ipse neque acolythi qui cum candelabris eum comitantur, faciunt reverentiam aut genuflectunt sive ante altare, sive etiam ante ss. Sacramentum. Semper procedit in medio acolythorum cum candelabris, nisi locus sit angustus, in quo casu acolythi præcedunt.

6. Cum celebrans, incenso ante processionem imposito, se vertit ad procedendum, crucifer pariter se vertit et procedit, omnesque facta reverentia suo ordine similiter procedunt, ita se gerentes, ut nulla fiat confusio, atque ut celebrans amplius expectare non debeat, sed continuo procedere possit.

Omnes incedunt bini et bini, et ultimi, si numerus sit impar,